

Slovenski dom

Štev. 209

V Ljubljani, petek 13. septembra 1940

Leto V

Začetek italijanskega napada na Egipt?

Po ameriških vesteh je italijanska vojska pod vodstvom maršala Grazianija začela z ofenzivo iz Libije

Rim, 13. sept. m. »United Press« poroča: Poročila o italijanski ofenzivi proti Egiptu, ki naj bi se pod poveljstvom generala Grazianija začela, snoti v Rimu niso zanikali. Odgovorni krogi so izjavljali, da »vesti o ofenzivi proti Egiptu ne morejo zanikati, vendar pa je treba potrditve počakati do tedaj, ko bo izšlo uradno poročilo glavnega generalnega štaba«. Ofenziva se je začela pred 48 urami, ko je prenehal puščajski veter.

Tri italijanske armade so usmerjene proti glavnim točkam v Egiptu. Dve korakata vzdolž obale iz Cirenajke, za tretjo pa pravijo, da bo skušala prodrati skozi angleški Sudan v Egipt. Za obrežni armadi pravijo, da je njun cilj Suez, katerega hoče Italija zasedeti in tako pretrgati najbolj važno pomorsko pot in zvezo britanskega imperija. Tretja kolona koraka v smeri proti pristanišču Port Sudan ob Rdečem morju. Grazianijevi ofenzivi, ki se je začela istočasno, ko nemška letala srdito napadajo Veliko Britanijo, pripisujejo Italijani velik pomen. V Rimu trdijo, da se je ofenziva začela tedaj, ko je začela vročina v Afriki padati in je mogoča uporaba tankov. Prav tako so doslej puščajski vetrovi zadrževali začetek ofenzive, ker so bili oblaki puščajskega peska tako gosti, da so onemogočili uporabo motoriziranih enot.

Pomnožene britanske napade na razne točke v Afriki, označujejo v Rimu kot del protiofenzive, ki naj bi preprečila italijanski udarec proti Egiptu. Britansko poveljstvo bo vrlo v boj več tisoč novozelandskih in avstralskih. Poročila iz domačinskih virov trdijo, da je prišlo v zadnjem času najmanj 30.000 Avstralskih iz Palestine v Egipt in so jih dodali novozelandskim polkom, ki so jih doslej urili v Egiptu.

Kairo, 13. septembra. o. Angleški piloti, ki so se vrnili z oglednega poleta, pripovedujejo, da so se pričela velika premikanja italijanskih čet na egiptsko-libijsko in egiptsko-sudansko mejo. Priča-kujejo, da bo italijanska vojska v najkrajšem času napadla Egipt. Središče operacij naj bi bila trdnjava Capuzzo. Neutralski opazovalci trdijo, da maršal Graziani že dalje časa pripravlja velik napad na Egipt in vse kaže, da so sedaj priprave končane. Italijansko vojno poveljstvo je posvetilo zlasti veliko pozornosti bencinskim zalogam in zalagam hrane.

Nekje v Italiji, 12. septembra. Stefani. Uradno italijansko vojno poročilo pravi: Železniške naprave ob egiptovski obali in sovražnikove vojaške objekte v Solumu in Sidibaramu smo spet bombardirali ponoči in podnevi iz zraka. Bombe so zanele požare in povzročile razdejaje. Bombardirali in s strojnimi obstreljevali smo tudi sovražnikove oklopne avtomobile. Sovražnik je skušal leteti na Derno, a ga je naše protiletalsko topništvo poglavo v beg. Sestrelili smo neko sovražnikovo letalo verste Blenheim, drugo smo pa najbrž zbili. Eno letalo se ni vrnilo. Po naknadnih poročilih smo pri bombardiranju Adena prvega in drugega septembra potopili tudi dva sovražnikova konvoja. Naša letala so bombardirala Kartum in zadela han-

gar in železniška križišča. Bombardirali smo tudi letališče Adbaro in zažgali tri letala. Ogenj se vidi od daleč. Naša letala so se vrnila v svoja oporišča. Sovražnik je skušal napasti mostiče pri Klasari, a smo ga odbili brez izgub za nas. Neko angleško letalo je bombardiralo Asab in poškodovalo civilna poslopja. Ena oseba je ubita, več pa ranjenih. Zbili smo neko sovražnikovo letalo, njegovo posadko pa ujeli. Sovražnikova letala so skušala napasti pomorsko oporišče Masauo, a so takoj naletela na protiletalski ogenj in so morala vreti bombe v morje. Pri sovražnikovem poletu nad Besiro, smo zbili dve sovražnikovi letali. Neka naša podmornica je potopila na Atlantiku 27.000 ton sovražnikovega brodovja in se vrnila v oporišče.

Mirna noč v Londonu in Berlinu

Snočni nemški napad na London je bil kratek, Angleži pa so bombardirali več nemških mest, a ne Berlina

London, 13. septembra. o. Po šestdnevnem neprestanem nočnem napadanju na London, so imeli Londončani nocoj skoraj vso noč mirno spanje. Letalski alarm je trajal samo eno uro in pol. Letalsko ministrstvo je izdalo davi naslednje uradno poročilo:

Sovražna letala so včeraj in ponoči operirala posamezno ali pa v manjših skupinah, ki pa so bile preganjane od naših bojnih letal in naše obrambe. Večje število močno eksplozivnih in zažigalnih bomb so nemška letala spustila na notranjost in okolico Londona. Bombe so povzročile nekoliko požarov. Požare so takoj ugasnili gasilci. Škoda je mnogo manjša kakor pa v preteklih nočeh. Podrobnosti o smrtnih žrtvah še niso znane, računajo pa, da so manjše, kakor so bile dosedaj. Nekoliko hiš je bilo razrušenih v dveh mestih v Lancashireju in na zahodni predmestja Londona. Tudi tu so bile najhujše žrtve. Drugod pa so povzročila letala manjšo stvarno škodo.

V noči od srede na četrtek so angleška letala hudo bombardirala Anthalsko in Potsdamsko postajo v Berlinu ter letališče Tempelhof. Pri tem napa-

du je bilo vrečnih okoli 350 bomb težkih do 250 kg. V zadnjih dneh je bila močno ojačena protiletalska obramba v Londonu, kar je tudi zmanjšalo silovitost včerajšnjih nemških napadov.

London, 13. septembra. o. Včeraj pozno v noč so nemška letala napadla angleški konvoj, ki se je premikal ob vzhodni obali Škotske. Topniško streljanje z ladij, ki so spremljale ta konvoj, je z uspehom branilo konvoj, da mu sovražnik ni prizadel nobene škode.

London, 13. septembra. o. Snoči so angleška letala bombardirala Hamburg in Ostende. Napad na ti dve mesti je trajal štiri ure. Kraljevska letala so napadla tudi Bremen, Koblenz, Namur in Bremerhafen. Letalci, ki so se vrnili iz tega napada, poročajo, da je v Bremerhafenu, vzdolž vseh ladjedelnih videti ogromni požari, ki so jih povzročile angleške bombe.

London, 13. septembra m. Reuter poroča: Predvčerajšnje bombardiranje Londona je zahtevalo 125 smrtnih žrtev, 250 pa ranjenih. Pri popoldanskem in nočnem bombardiranju včeraj je bilo ubitih novih 40 oseb, 71 pa je bilo ranjenih.

London, 13. sept. o. Davi okoli sedmih je bilo dano v Londonu spet znamenje, da se bližajo sovražna letala. Slišati je bilo streljanje protiletalskih topov v južnozahodnem predelu londonske pokrajine. Sovražnih letal ni bilo videti, ker so bila skrita za gostimi oblaki.

Davi je eksplodirala tempirana bomba v Regent Streetu, eni glavnih londonskih ulic, ko je šlo po cesti na stotine ljudi. Vsa okna na obeh straneh ceste so popokala, hudo je poškodovan hotel »Piccadilly« in poslopje, v katerem so pred vojno bili prostori italijanskega potovalnega urada.

Podpis sporazuma o izročitvi Dobrudže Bolgariji

Bukarešta, 13. septembra. AA. DNB: Uradni list objavlja odlok, podpisan od voditelja države Antonescu, ki potrjuje sporazum med Romunijo in Bolgarijo glede odstopa Dobrudže.

Nepotrjene vesti o odplutju nemških čet proti Angliji

Newyork, 12. septembra. m. Newyorskij radio je včeraj objavil vest, da je predvčerajšnjim del nemške mornarice s prevoznimi ladjami zapustil francosko pristanišče St. Malo v Bretagni. Računajo, da so bile na teh ladjah nemške čete, ki so se ponoči skušale izkrcati na angleških tleh. Angleži pa tega poročila pozneje niso potrdili, ne zanikali.

Najstarejše gotske slikarje - odkrite na Muti

Maribor, 13. septembra.

Na Spodnji Muti stoji sredi polja vstran od vasi cerkva Sv. Janeza, ki vzbuja po svoji obliki in slogu zanimanje poznavalcev. Ljudska legenda je povedati o tej cerkvi, da izhaja iz 9. stoletja ter da jo je posvetil papež Leon IX. Tudi druge zanimive govorice so s to cerkvijo v zvezi. Asistent mariborskega muzeja akademski slikar gosp. Golob se je za cerkev že dolgo zanimal ter je končno spomniški urad poveril njemu preiskavo, ki je te dni prinesla presenetljiva odkritja. Cel presbiterij te cerkve je namreč poslikan z gotskimi freskami od tal do stropa. Verjetno so iz 13. stoletja, torej iz tiste dobe, kakor freske v Crngrobu. Odkrit je tudi lep kaseteran lesen strop, pod beležem pa so se pojavile na stropu gotske slikarje iz 16. stoletja. Vsa odkrita slikarja je izredno bogata ter predstavlja nič manj kot 52 figur. Dela še niso končana.

Drobne

Zagreb, 13. sept. Zastopniki hrvaške delavske zveze in železničarskih organizacij so poslali podpredsedniku vlade dr. Mačku spomenico, v kateri razlagajo težko gmotno stanje delavcev in nižjih železniških uslužbencev. Ti slednji so dobili premajhno povišanje, da bi mogli vzdržati boj z vedno bolj naraščajočo dražjino. Zato prosijo vlado, da posveti njim nekaj več pozornosti, enako pa tudi staroupokojevcem in delavskim rentnikom.

to smrtonosno orožje, ker bi bile nemške represalije s plini upravičene in bi bile take, da bi jih človeštvo za večne čase pomnilo.

Vesti 13. septembra

Bivši romunski kralj Karol je snoči dopotoval s posebnim vlakom v Barcelono. Kralja spremlja 52 oseb. V Barceloni ga je pozdravil tamošnji španski vojaški poveljnik.

Združene države bodo morale kmalu sprejeti sklepe, ki bodo življenjskega pomena za njihovo bodočnost. Ti sklepi se bodo nanašali na mednarodno politiko Amerike, je izjavil ameriški poslanik v Vatikanu Taylor po sprejemu pri predsedniku Rooseveltu.

32 angleških letal je zbil v sedanji vojni nemški letalski stotnik Molders, poroča nemški radio. Trije drugi častniki so zbili veak po 20 angleških letal.

Na bojišču v Libiji se bo kmalu razletela bomba mnogo močnejšega kalibra, kakor pa so bombe, ki padajo zdaj na London, je obljubil v svojem zadnjem radijskem govoru italijanski častnik Ansaldo, urednik lista »Telegrafo«, ki je glasil zunanega ministra Ciana.

Iz romunske vojske so bili odpuščeni vsi generali, ki so podpirali prejšnji romunski režim. Razen tega je vlada izdala sklep, da se bodo kraljevi pribojniki in pa dvorne dame menjavali vsaki šest mesecev, da ne bi ta ali ona skupina pridobila prevelikega vpliva na mladega kralja.

Grška vlada je prepovedala vsak izvoz žita in kornu v tujino. S tem pametnim in edinim umestnim sklepom hoče vlada zagotoviti grškemu prebivalstvu kruha za čez zimo.

Angleži se na Sredozemskem morju stalno umikajo vsaki pomorski bitki z italijanskimi silami. Pomorska ojačenja, ki neprenehoma prihajajo v Sredozemsko morje, so tudi dokaz, da je Anglija izgubila nadoblast tam, pravi italijanski list »Giornale d'Italia«, ki s tem odgovarja na izjave angleških ministrov, da bi angleško brodogradnja italijansko mornarico uničila v 24 urah, samo, da bi se z njo spoprijelo.

Od vstopa v vojno je bilo po italijanskem uradnem poročilu 21 angleških vojnih ladij vseh vrst: križark, rušilev, podmornic itd. potopljenih, 35 pa bolj ali manj poškodovanih. Po istem poročilu je bilo italijanskih vojnih ladij potopljenih 14, poškodovanih pa 16.

Poročila o letalskih izgubah

Včerajšnje nemško uradno poročilo pravi:

80 angleških letal sestreljenih, 20 nemških letal izgubljenih.

Angleškega uradnega poročila n. l.

Anglijo bo treba s silo spraviti k pameti. Čeprav je zasuta z nemškimi bombami, si še vendar upa poskušati, da bi se zaradi tega maščevala nad nemškimi ženakami in otroki. Anglija naj se ne pritožuje, da je London bombardiran, ker je sama kriva, da mora vojna potekati tako, piše »Frankfurter Zeitung« in berlinski »Lokal Anzeiger« v zvezi z angleškimi napadi na Berlin.

Čas neusmiljeno dela proti voditelju Nemčije. Zaradi jeseni in bližnje zime je za Nemčijo življenjsko vprašanje, da čimprej začne napovedani napad na Anglijo ali pa, da ga opusti, piše včerajšnji londonski »Times«.

Španski notranji minister Suner se je včeraj na povabilo nemške vlade odpeljal v Nemčijo, kjer bo ostal nekaj dni.

V nemških uradnih krogih odločno zanikujejo vesti ameriškega tiska o tem, da bi bila nemška vlada pri nedavnih pogajanjih v Parizu zahtevala od Francije, naj ji prepusti 58 odstotkov živežnih in evropskih zalog v nezasedenem ozemlju.

Skrajni čas je, da se konča malikovanje angleškega naroda, ki nima več mesta na evropski celini. Čeprav je Anglija izrinjena iz evropske celine, pa ima še vendar na razpolago možnosti za življenje štrupa e svojimi vojnimi poročili. Se vedno je v Evropi mnogo listov in mnogo ljudi, ki verjamejo angleškim vojnim poročilom. Toda ti naj pomnijo, da je že marsikdo zaradi take vere trpel, piše nemški tisk, ko razpravlja o tem, kateri evropski listi še vedno prinašajo angleška poročila.

Nemci so se doslej držali pravil viteške in obzirne vojne, Angleži pa so se ves čas zatekali k divjaškim napadom na civilno prebivalstvo in civilna poslopja. Če so nemški napadi na London tako strahoviti, ni tega krivo nemško poveljstvo, marveč predsednik angleške vlade in njegovi sodelavci, sodi italijanski dnevnik »Popolo di Roma«.

Zaradi vsakodnevnih angleških letalskih napadov na Berlin, morajo od danes naprej biti vsi lokali zvečer zaprti dve uri poprej, kakor pa so bili dozdaj.

Angleška letalska sila stalno narašča. Če se bo angleško letalstvo izenačilo z nemškim, potem ne bo nemški vdor v Anglijo več mogoč. Če pa nemško letalstvo zavladava nad Anglijo, bi se vdor posrečil, toda zato je na razpolago samo malo časa, pravi glasilo sovjetske vojske mornarice »Krasniji Flot«.

Mehikanska poslanska zbornica je včeraj izglasovala sklep, da je pri volitvah za predsednika republike zmagal levičarski kandidat Camacho, ne pa njegov nasprotnik general Almazan, ki je pri volitvah dobil večino glasov. V zbornici imajo večino socialisti Camacha je podpiral s vso državno silo tudi dosedanj predsednik Cardenas.

Ameriški zunanji minister Hull je včeraj odločno zanikal italijanske vesti o tem, da hočejo kupiti Združene države od Anglije tudi Falklandske otoke ob južnem koncu Argentine, da bi dobile pomorsko oporišča tudi v Južni Ameriki. Hull je dejal, da so vse take vesti samo sovražna propaganda proti Ameriki.

Pogajanja za določitev novih meja med Madžarsko in Romunijo

Danes bo zaseden zadnji predel romunske Transilvanije

Budimpešta, 13. septembra. (MTI). Po sklepu dunajskega razsodišča mora mešana madžarsko-romunska komisija določiti novo madžarsko-romunsko mejo. Tudi druga vprašanja bodo urejena z neposrednimi pogajanjimi. Na povabilo madžarske vlade bo odpotovala v Budimpešto romunska komisija za ta pogajanja, ki se bodo začela 14. septembra v madžarskem zunanjem ministrstvu. Romunsko komisijo bo vodil minister Valer Pop, madžarska komisija pa je sestavljena iz zastopnikov vseh ministrstev, generalnega štaba ter ravnatelja železnice in pošt. Madžarska vlada je razširila vse madžarske vojaške zakone že sedaj na prevzeto ozemlje.

Snočnje sporočilo madžarske vojske pravi, da so madžarske čete včeraj v Barot, Nagybacon in kotlino Zsiga. Čete so prispele do markacijske črte Zombor, Rakos, Kepec Mikoufalju. Danes bodo madžarske čete zasedle še zadnji predel, v katerem sta mesti Kezdivasarly in Sepintogoy.

Sporodno z vkorakanjem madžarskih čet se uvaja na zasedenem ozemlju vojna administracija, ki bo začasna in ki bo omogočila čim prej urediti državno administracijo v teh krajih. Na čelu vojne uprave v Erdelju je načelnik štaba madžarske vojske s svetom treh generalov in treh zastopnikov madžarske vlade. Madžarska vlada je za svoje zastopnike imenovala Madžare iz Erdelja.

Sodelovanje med Nemčijo in Sovjeti tudi v Podonavju

Moskva, 13. septembra o. Uradno poročajo, da je sovjetska vlada obvestila nemško vlado, da Sovjetska zveza kot država, ki meji na Donavo, ne more drugega kakor sodelovati pri reševanju vpra-

šanj, ki se nanašajo na Donavo in pri odločitvah, ki bodo sprejete na konferenci podonavskih držav, katero sklicuje Nemčija na Dunaju.

Nova določila za življenje na romunskem dvoru

Bukarešta, 13. septembra. m. Transcontinental »Press« poroča: Vodja države general Antonescu je objavil včeraj nova pravila za dvor in rekel, da so zadnji dogodki zahtevali temeljito izpremembo v državnem življenju in tudi na romunskem dvoru. Z dvora bo odstranjena zdaj vsaka politika, nemoralna in spletkarjenje. Glavna odredba določa, da se kraljevi pribojniki in dvorne dame menjavajo vsaki šest mesecev in da se novi postavljajo le v soglasju s poglavarjem države. General Antonescu poudarja, da bo moralo življenje na dvoru postati vzor za vso državo.

Nekateri listi odločno zahtevajo zaplenbo premoženja prijateljev bivšega kralja gospe Lupescu. Listi pravijo, da si je ta ženska na spreten način pridobila premoženje, ki je vredno več kot deset milijonov lejev.

Madžarski voditelji v zasedeni Transilvaniji

Budimpešta, 13. sept. m. Transcontinental »Press« poroča: Po kratki seji vlade je odpotoval predsednik vlade grof Teleky v Transilvanijo. Z njim je odpotoval tudi prosvetni minister dr. Homan in bo preučil pogoje za uvedbo madžarskega prosvetnega načrta v zasedenih krajih. Nocoj bodo odpeljali iz Budimpešte trije posebni vlaki, v katerih bodo člani vlade, več parlamentarcev in državni podtajniki. Regent Horthy pa bo v nedeljo obiskal Cluj.

Strašna eksplozija v ameriški smodnišnici

Newyork, 13. septembra. o. V največji ameriški tovarni smodnika in dinamita v Kenvili (Zvezna država Newyork) so se dogodile štiri velike eksplozije. Tovarna je uničena. Ubitih je bilo okoli 50 oseb. Okoli 200 oseb pa je težko ranjenih. Tovarna je imela od ameriške vlade naročil za 30 milij. dolarjev. Policija sodi, da je eksplozija posledica sabotaže. V tovarni je delalo 1200 delavcev.

Porušene cerkve v Londonu

London, 13. septembra o. Reuter poroča: Pri zadnjih nemških letalskih napadih so trpele zgodovinske stavbe in cerkve, katerih so nemške bombe porušile osem. Kaže pa, da bo žrtev tudi slovita katedrala sv. Pavla, pred katero leži nemška bomba, ki utegne vsak trenutek eksplodirati. Med porušeni cerkvami je cerkev sv. Magnusa, sv. Dunstana, sv. Avgušlina in dve Marijini cerkvi.

Napovedi o uporabi strupenih plinov

Milan, 13. septembra. Stefani: »Corriera della Sera« pravi, da se po opombah ameriškega tiska lahko računa, da se bodo kmalu začeli v sedanji vojni uporabljati strupeni plini in da angleški vojaški voditelji že preučujejo to možnost. Vendar bi Angleži, pravi list, naredili še večjo napako, kakor so jih delali prej, če bi začeli uporabljati

Zakaj je zmanjkalo soli v Mariboru

Nekateri Mariborčani so se s soljo založili za dve ali tri leta

Maribor, 12. septembra. Ljudem bodo menda že začele presaditi neprestance tožbe in jamranja o grozečem pomanjkanju sedaj tega, sedaj onega blaga. Vse toži in jadrkuje, če pa natančneje pogledamo, pa vidimo, da je dosti tega jadrkovanja po nepotrebnem. Je pa seveda veliko stvari, ki so naenkrat zmanjkale, dasi si življenja brez njih ne moremo misliti. Med te spada vsekakor v prvi vrsti sol, o kateri pripovedujejo gospodinjice v mestu, da se le težko dobi, prebivalci v okolici, zlasti v nekaterih bolj oddaljenih krajih pa to pomanjkanje še silno težko občutijo. Čudno pa je to, da soli primanjkuje, ko je pri nas vendar imamo dovolj ter jo v večjih količinah uvažamo tudi iz inozemstva. Finančna oblast v Mariboru se je za to zadevo zanimala ter je ugotovila presenetljivo dejstvo, da so Mariborčani in okolici samo meseca avgusta pokupili nič manj kot 208.000 kg soli, dočim so lani v istem mesecu kupili samo 103.000 kg. V enem letu je tedaj poraba narasla več kot za 100%. Finančna oblast je potem napravila statistiko za 5 let nazaj ter je ugotovila, da se je v tej dobi meseca avgusta vsako leto porabilo v Mariboru samo okoli 100.000 kg soli, pa nikoli več. Vzrok sedanjemu pomanjkanju, je tedaj v prvi vrsti pretiran

strah meščanov, da bi soli res zmanjkalo ter potem s tem strahom zvezano preveliko nakupovanje ter ustvarjanje nepotrebnih zalog. Tako je znano, da so številni meščani nakupili po dve in tri vreče soli, dasi je v enem letu ne porabijo niti cele vreče. Tako so sedaj založeni s soljo celo za tri leta ter si bodo pač lahko pošteno nasolili svojo pamet. Pomanjkanje soli pa je povzročila še neka druga stvar. Veleprodajo soli sta prevzela dva nova zakupnika, ki pa še nimata potrebnih skladišč. Stari zakupniki so sol že razprodali, nova pa je baje še nista niti naročila, ker nimata skladišč. To je vsekakor za zakupnike slabo priporočilo — če že reflektirajo na takšen posel, kakor je veleprodaja soli, potem se morajo nanj tudi primer- no pripraviti.

Primer soli pa je najzanimivejši dokaz, kako je v resnici s pomanjkanjem vseh drugih reči. Ljudje so pač prevneto nakupovali, v svojem strahu so si ustvarjali pretirane zaloge, saj je o nekaterih imovitih meščanih znano, da so jim vozili na domove na stotine kg sladkorja, moke itd., pa ni čuda, če je tega enkrat zmanjkalo ter ga bo tudi manjkalo, če bodo ljudje še v bodoče tako bojazljivi ter si bodo povsem po nepotrebnem ustvarjali doma zaloge.

Ljubljana od včera do danes

Napisali smo bili včeraj, da se bo slabo vreme obdržalo najbrž ves dan — pa smo se zmotili. To je človeška stvar, kaj hočemo. Saj se še tisti, ki so strokovnjaki in ki vsak dan napovedujejo »službeno« vreme, kaj radi zmotijo, pa še precej krat. Posebno letos, ko ima vreme res prav posebne muhe.

Včeraj se je tedaj že prav kmalu dopoldne začelo jasni. Vedno lepše je postajalo, pa tudi vedno hladnejše. Mrzel veter je pritisnil od severa. Tam so se iz oblakov grmadi tu pa tam izmotali pobeženi vršci, in videti je bilo, da je sneg zapadel prav nizko. Hladno je bilo tako, da so popoldne in zvečer že mnogi Ljubljančani oblekli površnike. Ko je človek zunaj na periferiji pogledal k žicam na brzojavnih drogah in zapazil jate lastov, ki so se spreletavale, ščebetale in spet sedale, se je v tem hladnem popoldnevu nehoti spomnil tiste lepe »vize«, ki začelja z »Mrzel veter tebe žene, drobna ptičica od nas«. Kmalu že, kaj kmalu, nemara da že v začetku prihodnjega tedna. Potem se bodo iz gozdov in od gora tudi v bližino vasi in mest priklitale drobne senice, kraljički, škinkovci, taščice, kobilarji in čopci škričanci. Ti ptički pa že napovedujejo pravi začetek jeseni, leto se bo nagnilo, drevje se bo osušilo in ne bo več dolgo, ko bodo prišli pozni jesenski nalivi. Še malo časa, nekaj mrzlih dni, ko bo skrepenelo blato po cestah, otrdela zemlja in pomrznila trava — pa bodo v zraku zarojile bele mušice, prvi sneg, glasnik prihajajočega zimskega časa, njegovih bridkosti, pa tudi radosti za tiste, ki se bodo lahko oskrbeli z vsem potrebnim. Drugi pa, zlasti letos v teh težkih časih, ki so zaleteli svet, s skrbjo in tesnobo v srcih gledajo prihodnjim mesecem naproti. Kje dobiti denar, s katerim bi si nakupili najpotrebnejše: hrano, kurjavo, gorkejšo obleko in obutev? Ta vprašanja mučijo siromake. Bogatinci se bo že nekako pretolkel, pa tudi če bi časi postali še dosti hušji.

Včer je bil lep, jasen, samo da še nekoliko hladnejši kakor je bilo popoldne. Do jutra se je napravila izredno gosta megla. Hladno pa je bilo davi tako, da je večina ljudi že nosila površnike. In tudi termometer se je že poskušil resno približati nižji. Komaj 6 stop. Celzija je bilo ob 7 zjutraj. Ta gosta megla in jutranji mraz pa napovedujeta, da bomo najbrž dobili sončen, jasen in svež dan, ki bo prav pripraven za sprehod po gozdovih. Nič manj lep in nič manj prijetni niso ti sprehodi kakor spomlad. Po dveh, treh mrzlih dneh bomo nemara zdaj dobili lepo vreme, ki nam bo dalo prijetno, zlato in sinjo jesen, kakor nam je vsem tako pri sre.

Danes padela petek in trinajsti v mesecu na isti dan. Nekateri pravijo, da je tak dan slab, da prinaša nesrečo, drugi pa so nasprotno prepričani, da jim prav tak dan prinaša srečo in se zato tudi pogumno in samozvestno lotujejo tudi kočljivih poslov. Menda se od malomarnih dijakov, ki bodo letošnje leto slabo končali, ob koncu ne bo nihče izgovarjal, češ, saj ni nič čudnega, če sem »cepnil«, ko pa sem začel šolsko leto v petek, in to povrhu še na trinajstega! Tudi praznovni stari na tak njegov izgovor prav gotovo ne bodo dali nič.

Nekaj novic s policije

Ljubljanska policija zasleduje nekaj osumljenec, ki so se bojda pregrešili proti raznim paragrafom. Njeni organi so pridno na delu ter so v stalni zvezi z orožniškimi postajami po širni Sloveniji.

Tako med drugim zasledujejo 27-letnega delavca Ivana Kluna. Ta je bil rojen v Kočevju, pristojen pa je v Sodražico. Možak je visok 185 centimetrov, je slike postave, rjavih las, rumenih

obrvi, velikih sivih oči, visokega čela in podolgovatega obraza. Kakor je javila orožniška postaja na Ježici, je Klun pred štirimi dnevi v neki ježenski gostilni sunil z nožem tako silovito delavca Franca Pavliča, da je ta kmalu nato izdihnil. Ivan Klun je po tem svojem zločinskem dejanju neznanokam pobegnil.

Mnogo je bilo na upravi policije prijavljenih tudi novih tatvin.

Tako je prijavil Stanko Starašek, da mu je bil 8. septembra ukraden iz stanovanja na Sv. Petra cesti 85 znesek 1400 din.

Črna denarnica na zadrgo — v denarnici je bilo 950 din — je bila izgubljena, ali pa še verjetneje ukradena na poti s Tyrševe ceste 33 pa do Doba pri Domžalah Martinu Koviču.

Javna usnjena aktovka, 150 din vredna — v njej so bile razne toaletne potrebščine — je bila 8. septembra ukradena izpred veseljskega prostora na velesejmu Antonu Balagi, ki je oškodovan za 300 din.

Dežni plašče »trenchcoat«, 900 din vredni, je bil dne 10. septembra ukraden iz neke zdravniške čakalnice Francu Suštarju.

V času od 7. do 9. septembra je bil ukraden nebarvan ročni voziček, vreden 700 din, z dvorileca na Jegličevi cesti 15. Alojziju Zidarju.

Tatovi pa seveda prav pridno krajejo tudi kolesa. Nekateri se za ta posel še prav posebno »specializirajo«. Predzrni so, da človek ne bi verjel, in pri svojih »akcijah« tudi vražje spretni ter iznajdljivi. Na policiji so bile nanovo vpisane naslednje prijave o tatvinah koles:

dijaku Radetu Marčunu je nekdo ukradel možko kolo znamke »Viktoriac«, 1000 din vredno; kolo znamke »Turnir«, 1000 din vredno, je bilo ukradeno Silvestru Jagodcu; možko kolo znamke »Dürkoppe«, 800 din vredno, je bilo ukradeno Francu Slamiču; 650 din vredno kolo brez znamke je bilo ukradeno Francu Kolencu;

Josipu Golobu pa je bilo ukraden 400 din vredno kolo znamke »Ardillac«.

Karambol dveh avtobusov

V torkovi številki smo kratko poročali o karambolu dveh avtobusov na Tyrševi cesti v bližini topičarske vojašnice. Karambol se je primeril okoli ene ure ponoči. Naprošeni pojasnjujemo, da avtobusa, ki sta trčila, nista last niti avtobusnega podjetja g. Magistra, niti ne podjetja g. Rodeta iz Kamnika.

Ljubljana dobi še 2 novi gimnaziji

Ljubljana, 13. septembra.

Na ljubljanskih srednjih šolah se prične redni šolski pouk prihodnji ponedeljek. Danes so bile za nekatere zavode že slovesne šolske maše, prav tako bodo jutri.

Ravnateljstva ljubljanskih državnih in zasebnih gimnazij so sestavila začasne statistične pregledne o vpisovanju. Na mnoge gimnazije je bil velik naval. Prvi razredi zaznamujejo znaten prirastek.

Klasična gimnazija je vsako leto zaznamovala zadovoljiv in velik dotok dijakov. Letos je bilo na ta zavod vpisanih 1083 dijakov. V to število je všteto tudi 148 dijakin, ki obiskujejo višje razrede. Lani je bilo vpisanih 1128. Letos je vstopilo v prvi razred 164 dijakov. Padec je treba tolmačiti tako, da se ustanavlja na II. realni gimnaziji na Poljanah posebna dekliška klasična gimnazija, ki šteje že dva razreda. V II. razredu je letos vpisanih 45 dijakin, v I. razredu samo 28, dodeljenih bo še 14 dijakov.

Nov vodovod za 4 milijone grade v Slov. Bistrici

Slov. Bistrica, 9. septembra.

Mesto Slovenska Bistrica, eno najmanjših pa najlepših v Sloveniji, ki šteje blizu 8000 duš, ima to redko posebnost, da še danes nima svojega vodovoda. Po vrtovih hiš tukajšnjih meščanov bi našli veliko število studencev. Zaradi tega ni atiske za vodo, vendar pa je ta takšna, da je nikakor ni mogoče primerjati z zdravjo, pitno vodo.

Kadar nastopi kako večje deževje, ploha ali odjuga, ter se vode zgrinjajo s hribov v dolino, se v slovenjebistriški kotlini gode pravi čudeži: vodnjaki se hitro napolnijo, da voda sili iz njih, bog si ga vedi od kod pa se pripodi luža v nje, da postane voda kalna in pogostokrat nečista. Takšna potem ostane in meščani nimajo dobre, zdrave pitne vode. Tudi naše šole muči skrb zaradi vode, ker toliko učencev vsak dan pije umazano studenčnico ter obstojajo vedne nevarnosti nalezljivih bolezni, o katerih vemo, da je ne zdrava voda njihov poseben prijatelj. To velja posebno za tukajšnje meščansko šolo; drugod pa ni dosti boljše.

Ravno zaradi tega so že mnogi ugledni slovenjebistriški meščani poudarjali nujno potrebo zgraditve mestnega vodovoda, ki bi ga lahko uporabljala tudi okolica. Naglaševali so njegov gospodarski, socialni in še posebno zdravstveni pomen, češ da je v interesu nemotnega razvoja mesta in okolice. To hotenje sega že preko sto let nazaj, ko Slov. Bistrica še ni bila tako razširjena. Na vodovod so mislile tudi mnoge občinske uprave, vendar pa se ni krenilo k delu, čeprav so razmere kar kričale po vodovodu.

Sedanja občinska uprava pa je upoštevala upravičene prošnje meščanov in okoličanov vzela stvar v roke in dosegla pri oblasteh razumevanje in podporo. Napravljivi načrti so postali dejstvo. Vodovod, katerega prva dela so pričela, bo speljan izpod Visolj čez Zg. Bistrico v mesto. Zaenkrat pride v poštev samo središče mesta, potem pa se bo napeljava razširjala na vse strani. Za njo se je prijavilo doslej 84 interesentov. Vsa naprava bo precej draga, ker gre največ na račun visokih cen kovinskih vodovodnim potrebščinam. Skupno bo znašalo okrog 4 milij. din. Čeprav je to lepa vsota, vendar pač nobenemu pametno mislečemu človeku to ne more biti preveč spričo bogatih koristi, ki jih bo naprava dajala še poznim rodovom slovenjebistriškega mesta in okolice.

Zadružna šola v Ljubljani

Kot druga leta bo tudi letos v Ljubljani na Dvorazredni trgovski šoli zadružna šola, ki se začne sredi oktobra in traja do Velike noči. Šola ima dva letnika, prvega za novostopivše, drugega za tiste, ki so prvi letnik dobro dovršili. Sprejemajo se v šolo fantje, ki žele kasneje delati pri zadruharjih. Zeleti je, da bi se oglasili v I. letnik zlasti fantje iz takih krajev, odkoder v šoli še ni bilo nikogar. Prosilci morajo poslati prošnje za sprejem na Zadružno zvezo v Ljubljano in sicer do 25. septembra. Priložiti morajo zadnje šolsko spričevalo in rojstni list. Sprejemajo se le zdravi in dobro priporočeni mladeniči. Podrobnejša pojasnila o pogojih sprejema daje Zadružna zveza v Ljubljani.

Celje

Sodna komisija je danes prevzela zemljišče na Glaziji, kjer bo zgrajena nova justična palača v Celju. Z današnjim dnem je občina prevzela poslopje starega okrožnega sodišča v Prešernovi ulici.

Sedem navijaleev cen je bilo prijavljenih tukajšnjemu sodišču. Razprave proti tem ljudem bodo v kratkem. Tržno nadzorstvo pa je prijavilo neko prekupekvalko mleka, ki je pokupila vse mleko od kmetov in ga nato podražila. Prodajati je hotela liter po 3 din.

Lesena stanovanjska hiša je včeraj zgorela v Košnici pri Celju. Vnela se je bila namreč hišica delavcu Šajnerju. Vnel se je tudi hlev, ki je bil v neposredni bližini. Vse je zgorelo, le nekaj delov pohištva so rešili. Škode je za 20.000 din.

Na III. državni realni gimnaziji za Bežigradom bodo letos izvedli novo razdelitev. Tam je letos vpisanih 1544 dijakov in vpisovanje bo trajalo še do 20. t. m. To število bodo na polovico razdelili in bodo drugo polovico dodelili na novo ustanovljeni IV. državni realni gimnaziji, ki bo imela svoje prostore prav tako v novem gimnazijskem poslopju za Bežigradom.

Na I. državni realni gimnaziji zaznamujejo največji dotok dijakov. Bilo je letos vpisanih 1628 dijakov, vstetih je tudi 14 dijakin. Lani jih je bilo 1431. K tej gimnaziji so priključeni tudi razredi, ki bodo nastanjeni na Rakovniku. Salezijanski zavod je dal učne prostore brezplačno na razpolago, da se postopoma tam ustanovi nova realna gimnazija za desni breg Ljubljanice od Karlovske ceste naprej tja do Rakovnika in dalje, kakor tudi za galjeviško kolonijo in druga barjanska naselja.

Drugače je bilo letos na vseh državnih gimnazijah vpisanih 6379 dijakov in dijakin, lani 6033. V I. razred je vpisanih 1164, lani pa jih je bilo 1097.

Maribor ima za cel regiment srednješolcev

Maribor je nekakšen center »učenosti« našega štajerja ter ima v svojem območju celo vrsto srednješolskih zavodov — klasično in dve realni gimnaziji, trgovsko akademijo in dve učiteljski — državno in zasebno šolskih sester. V vseh teh zavodih se je letos vpisalo 2928 dijakov in dijakin. Ker se je povsod pouk začel, je mesto spet zaživelo, ulice so polne mladine, ki jim daje posebno živahnost, katero smo za časa počitnic kar pogrešali. Med srednješolci je 1732 fantov in 1196 deklet. Število slednjih narašča od leta do leta ter menda ni več daleč čas, ko se bosta oba števili izenačili in slednja prvo celo prehitela. Največ dijakov se nahaja na II. državni realni gimnaziji, ki šteje 908 učencev. Zenski svet na tem zavodu prevladuje, saj ima ta gimnazija samo 295 fantov proti 612 deklicam. Na drugem mestu je potem klasična gimnazija, ki ima 750 gojencev, od tega 593 fantov in 157 deklet. Ta zavod je še vedno bolj »kmečki« — na njem namreč študira največ dijakov s podeželja. Ker pa so to tudi vedno najbistrejše glave, saj kmečki človek nima denarja in ne ambicije, da bi študiral otroke, če niso posebno nadarjeni, je ta zavod glede učnih uspehov tudi vedno na prvem mestu. Lansko šolsko leto je dosegel rekord, saj je izdelalo nič manj kot 92,45% vseh učencev. Na tretjem mestu po številu dijakov je I. državna realna gimnazija, ki šteje 740 učencev. Na zavodu je 607 dečkov in 133 deklet. Potem sledi državna učiteljska šola s 234 gojenci. Med temi je 135 fantov in 99 deklet. Za ta zavod nastaja v zadnji dobi poseben problem vprašanje moškega naraščanja. Izbira je zelo stroga, podeželske meščanske šole, od koder bi moral prihajati najbolj zdrav in najbistrejši material, pa ne pošiljajo dovoljnega števila, ker kmečki starši pač težko zmorejo denar za šolanje otrok, če ga pa imajo, potem pa pošljejo svoje sinove raje na gimnazijo. Zato pa je tem večji naval ženskih kandidatov. Letos je razpisan sprejem arbiturientov srednjih šol na učiteljske v V. letnik, katerega bodo končali že meseca januarja, tako da bodo lahko prihodnje leto že nastavljeni kot učitelji. Razpisanih je 30 mest za fante ter 10 za dekleta. Dočim pa se je do sedaj moških maturantov javilo samo 20, se je prijavilo deklet že nad 30. Peta po številu gojencev je trg. trgovska akademija, ki jih ima letos 201, od tega 100 deklet. V prvem letniku prevladuje letos podeželje in je zanimivo, da so na prvem mestu Prekmurci. So to sami sinovi prekmurskih trgovcev, ki bodo dobili na zavodu solidno trgovsko podlago, da bodo potem lahko uspešno posvetili svoje znanje in moči domačemu podjetju. Med meščanskimi dijadi pa prevladujejo na zavodu sinovi in hčerke železničarjev. Zanimivo, da se na tem zavodu večkrat tekom gotove dobe izvrši kakšna pregrupacija gojencev z ozirom na stanove, iz katerih prihajajo. Sedaj prevladujejo železničarji, pozneje pa bo prišel na prvo mesto spet kakšen drug stan. — Na koncu moramo omeniti zasebno učiteljsko šolskih sester v Mariboru, ki ima letos vpisanih 95 gojenk. Ta zavod, ki nam je dajal poprej najboljšo učiteljice, je bil od prejšnjih režimov po krivici prizadet ter ni mogel več izpolnjevati svojega poslanstva. Letos pa ima spet svoj V. letnik ter je tako zopet postal popoln.

Drobne

Belgrad, 13. sept. Včeraj je bil objavljen ukaz kraljevih namestnikov o pomilostitvi in ublažitvi kazni obsojencem. Te amnestije so deležni le tisti, ki so del kazni že odseleli. Niso pa deležni amnestije obsojenci zaradi krstive uredb o preskrbi prebivalstva s hrano, uredb o nadzorstvu nad cernami, uredb o prisilnem odkupu pšenice in maksimiranih cen, torej sploh tisti, ki so se pregrešili proti odredbam zakonov za ureditev našega trga za življenjske potrebščine. Prav tako niso deležni ugodnosti tisti, ki so bili obsojeni zaradi vohunstva ali pa so pobegnili iz države, da bi se izognili kazni ali pa so bili obsojeni po zakonu o zaščiti javne varnosti in reda v državi.

Repertoarni načrt mariborskega gledališča

Slovenska: Cankar »Za narodov blagor«. — Mrak »Kardajordje« in morebitne druge uspele novosti. — Stander »Čas in ljudje«. — Srbohrvatska: Nušič »Uječe«. — Senčič »Nenavaden človek«. — Ruska: Dostojevski-Krasnopolski »Zločin in kazene«. — Gorki »Na dnu«. — Ostrovskij »Gozd«. — Nemška: Hauptmann »Dorothea Angermann«. — Kaestner »Tonček in Pika«. — Klambund »Praznik evetlohih česjen«. — Werfel »Juarrez in Maksimilijan«. — Italijanska: Chiarelli »Maska in obraz«. — Pirandello »Henrik IV«. — Goldoni »Laznik«. — Angleška: O'Neill »Strast pod brestic«. — Shakerpeare »Hamlet«. — Francoska: Deval »Tovariš«. — Moliere »Namišljeni bolnik«. — Rostand »Cyrano de Bergerac«. — Finska: Vuoliki »Žene na Niskavurijus«. — Čajkovskij »Evgenij Onegin« ali »Pikova dama«. — Delibes »Lakme«. — Gounod »Margareta«.

Beneč: Sveti Anton, vseh zaljubljenih patron (gostovanje Udovičev). — Dobovšek-Gobec »Habrak«. — Granichsteden »Na kraljičin ukaz«. — Lehar »Ciganska ljubezen«. — Parma »Caričine amance«. — Suppe »Fatinca«.

»Držite se bolj levice in posvetite v to smer!« mu je ukazal Slad. Shaldrone je stekel v to smer, da je blato kar škropilo za njim. Tudi nadzornik je tekel naprej. Sempatja je elišal za seboj povsko, ko je kateremu od policajev spodrsnilo na volčkem in blatnem terenu. Iskanje je trajalo že četrta ura.

Teren je bil valovit, edaj se je dvigal, edaj spet spuštal. Ko se je Slad že tretjič vzpenjal na nek hriček, se mu je zdelo, da je v bližini ališal krik. Škočel je iz grmičja in z največjo brzino stekel na višino. Tu je videl v bližini pod seboj malo podolgovato jezercce, okrog katerega je rastle grmovje in ob čigar obrežju je prej nekdo tekel.

Ne da bi se ustavil, je Slad z vpitjem povedal ostalim, da je nekoga zadel. Z leva strani se je takoj pojavil Shaldrone, ki je brez vsake muke pretekel svojega šefa.

»Prestrezite ga na poti, Shaldrone!« mu je zavpil Slad, ki je začutil že p. cečeljo truden — nogah.

Tedaj je zaslišal tudi »ščalko«. Calam je razvrščal svoje ljudi, da bi jim plen ne ušel. Razpostavili so se na primerno razdaljo drug od drugega.

Slad je bil prišel do jezera in videl, da se Shaldrone vse bolj približuje b. gancu, ki je tekel proti mali leseni hišici, ki je stala napol v vodi in se naslanjala na lesene stebre, ki so stali v vodi. V istem trenutku je Slad opazil, zakaj begunec prav v to smer beži.

Begunec je zares stekel do hišice in skočil noter. Shaldrone, ki je bil tik za njim, se je ustavil, ker je mislil, da je begunec sedaj v pasti. Tu je počakal Slad. »Razbil je okno hišice in skočil noter,« je javil Sladu. »Ali ima orožje pri sebi?«

»Ne vem.«

Slad ni pomišljal na to, da bi moglo priti do borbe med beguncem, in šele Shaldronevo vprašanje ga je opozorilo na kr. vavo stvarnost: tri trupla v gradiču. Takoj nato sta prišla še Clineton in Calam in nekaj policajev.

»Ali je tam?« je vprašal ves zadihnan Calam in pokazal na hišico.

»Da. Kakšna pa je spleh ta hišica?« je odgovoril Slad.

»Tukaj posojujejo poleti čolne, v določenih doh pa smejo od tukaj plavati skakati z deske, kajti tu je jezero najbolj globoko,« je pojasnjeval Calam.

»Razumem,« je polahko odgovoril Slad.

»Če bi hoteli kaj vreči v vodo, česar nihče ne bi mogel najti, potem bi bilo pri teje hišici najbolj primerno, ali ne?«

»Da, tukaj jih je tudi že več utonilo,« je odgovoril Calam.

»Toda voda je spet vrgla trupla na suho, ali ne?«

»Gotovo, toda ne tako hitro. Kadar kaj pade v goščavo na dno jezera, lahko traja tudi več dni, da pride spet na površje.«

»Ali se nahaja pozimi kak čoln v bližini?«

»Ne vem,« je odgovoril Calam. »Ali ve kdo od vas?« je vprašal policaje okrog sebe.

»Se nahaja,« je odgovoril eden od njih. »Tam med vrhami je čoln, ki je last nadzornika te hišice.«

»Ukažite, naj ga pripravijo,« je rekel Slad Calamu. »Morebiti ga bomo potrebovali.«

Calam ni razumel, čemu jim bo čoln. »Morebiti bo poskušal preplavati jezero.«

»Ne bo tako neumen. Saj bi zmrznil v tem mrazu.«

»Človek je v obupu pripravljen na vse. Boljše je zmrzniti kakor pa biti povisan na vešala.«

Calam se ni več upiral, temveč je svo. jim ljudem takoj dal potrebne ukaze, da so takoj pripravili čoln.

»Samo pazite in najprej pogledjte, če ni dno čolna morda trhlo, preden boste sedli v čoln,« jim je pred odhodom zaklical. »Dobro in kaj bomo sedaj?«

»Sedaj ga bomo izvabili iz hiše,« je odgovoril Slad. »Prej ga bomo, preden se mu bo posrečilo vreči kaj v vodo.«

»To je še vprašanje. Moramo ga zgrabit človega in najti pri njem tisto, kar je odnesel s seboj, da bi uničili, kajti le tako bomo imeli dokaze proti njemu...«

»Ali mislite, da bo streljal?« ga je vprašal Calam.

»Če je to človek, ki je izvršil tri umore, potem bo vsekakor streljal. Toda nima smisla, da ei zaradi tega razbijamo glave. Clineton in vi Shaldrone se bosta splazila do hiše in bosta povedala, s katere strani je vdrl noter.«

Minilo je nekaj minut, da se je vrnil Shaldrone.

»Z desne strani, gospod nadzornik,« je javil. »Toda nikjer ni o njem ne duha ne sluha.«

»Calam,« je ukazal Slad. »Vi boste z enim stražnikom ostali tukaj pri izhodu in mu boste zaprli pot za primer, če bi skušal tukaj pobegniti. Jaz pa bom z ostalimi obkolil hišo, medtem pa bodo prišli tudi policaji na čolnu. Potem nikjer ne bo mogel pobegniti.«

Slad se je opremo približal kraju, kjer je bil Clineton na straži.

»Nič, Clineton?« ga je šepetaje vprašal.

»Ne! Toda ali ališite tleti šum znotraj,« mu je odgovoril Clineton, ki ni odmaknil očes od okna. Slad se je stisnil zraven Clinetona, za njima pa je čepel Shaldrone. Jezerska voda se je svetlila v mesečini in tiho žuborela.

»Ona dva sta potegnila čoln v vodo,« je opazil Slad in pokazal s prstom proti vrbičju, odkoder se je odtrgal čoln. Ta trenutek pa je Clineton ponovno prijel nadzornika za rokav in rekel:

»Ali sedaj ališite?«

V notranjosti hiše je nekaj zakrčipalo, kakor da bi nekdo stopal po razrahljanih deskah.

»Kaj neki je to?« je vprašal Clineton. »Ta šum sem ravno prej ališal. Tudi se zdi, da nekaj težkega vleče po tleh.«

»Morebiti postavlja barikade za vratmi,« je pripomnil Shaldrone in se zravnil, ker so ga bolele noge od dolgega čepenja. »Ali naj posvetim noter z žepno svetilko, gospod nadzornik?«

»Ne, to bi bilo preveč nevarno,« je odgovoril Slad, čeprav je kar žarelo od razdovednosti, da bi zvedel, kaj se dogaja v hiši.

Spet so ališali isti šum, kakor bi nekdo vlekel težak predmet po tleh.

»Glejte, naš čoln prihaja,« je rekel Clineton.

»In kje je vhod v hišico?« je vprašal Slad.

»Okrog ogla, gospod nadzornik, na drugi strani.«

»Za vrata, prepozno sem se spomnil...«

V trenutku, ko je Slad to izgovoril, je nekaj ploskatega udarilo v vodo. Skripanje, kakor škripljejo ob železne kline pritjena vešala, se je nenadoma zaslajalo. Slad se je začel glasno smejati, da so ga njegovi pomočniki presenečeni pogledali.

Od tu in tam

V praskem listu »Der neue Tag« je napisal trgovski minister dr. Andree članek o gospodarskih odnosih med našo državo in Českoslovaškim protektoratom. Minister pravi, da izvirajo močni gospodarski stiki med našo državo, oziroma predvsem Srbijo in ostalimi pokrajinami, ter Českoslovaškim protektoratom še iz časov pred svetovno vojno. Po vojni je bila trgovska izmenjava med obema državama zelo živa. Ustanovitev protektorata je sicer povzročila več sprememb, vendar le v ustroju jugoslovanskega izvoza in uvoza v Protektorat. Zadnji dve leti se je namreč jugoslovanski izvoz v Českoslovaški protektorat zelo dvignil, uvoz od tam pa padel. V lanskem koledarskem letu je Jugoslavija izvozila v Protektorat blaga za 769 milijonov dinarjev, uvozila pa je le za 308 milijonov dinarjev. Veliko posredovalno vlogo v tej trgovini igrajo veleposlani, zlasti pa zagrebški in belgrajski na eni ter praski na drugi strani.

V sredo je bila v predsedstvu vlade konferenca o preskrbi države z živili in nekaterimi drugimi važnimi potrebščinami. Na seji so bili predsednik Cvetković, podpredsednik dr. Maček, finančni minister dr. Šutej, kmetijski minister dr. Čubrilo, minister dr. Mihajlo Konstantinović in ravnatelj ravnateljstva za prehrano dr. Čosić. Takoj po seji je predsednik Cvetković sprejel bana zetske banovine Krstića, ki je prišel intervenirati za dovoz potrebne hrane za Cruno goro, ki je glede prehrane najbolj navezana na uvoz iz drugih pokrajin. Kakor poročajo, je dal predsednik vlade Cvetković ukaz, naj se vprašanje preskrbe zetske banovine takoj uredi.

Paviljon Českoslovaškega protektorata na belgrajskem velesejmu je obilno založen z industrijskimi izdelki česke težke industrije. Razstavljeno je samo tako blago, ki bi ugnelo v naši državi najti kupce. Predstavnik česke industrije na velesejmu je poudaril, da je česka industrija po svojih kakovostnih izdelkih že znana, zlasti pa njena strojna industrija. Obisk v českem paviljonu je velik. V sredo si je velesejem ogledal tudi prvo svetni minister dr. Anton Korošec. Minister dr. Korošec si je ogledal prvenstveno vse paviljone tujih držav. Skozi razstave ga je spremljal ravnatelj velesejma.

Zagrebska občina je že sestavila lestvico, po kateri bo odrgovala posebni socialni davek od visokih mesečnih dohodkov svojih prebivalcev. Tako bo odrgovala od letnih dohodkov 90.000 dinarjev 5%, od 120.000 din 10%, do 240.000 din 15%, za dohodke čez 240.000 dinarjev letno pa 20% davka. Občinski referenti so izračunali, da bo občina letno od tega davka dobila pet in pol milijona dinarjev.

O zaplemi 120.000 kg masti pri tvrdki Predovič v Zemunu smo že poročali. Policija je imenovano količino masti odkrila v skladišču in jo zaplenila. Takoj nato je prijavo poslala sodišču, ki je imelo zadnjo besedo o tem. Pri sodišču se je Predovič zagovarjal, češ da je pred kratkim prijavil oblastem zalogo 97.000 kg masti, kmalu nato pa so v tovarni pripravili še dva nova vagona masti. Sodišče pa se ni oziralo na ta izgovor kajti po določilih zakona za pobijanje špekulacije je prepovedano kopičiti zaloge. Sodišče je zaplenilo masti potrdilo. Sodna razprava proti Predoviču bo v nekaj dneh in tedaj bo končno odločena usoda zaplenjene masti. Do tedaj lastnik masti sploh ne bo smel prodati.

V Belgradu so včeraj pokopali 93 let starega zdravnika dr. Milana Jovanovića Batuta, ki je bil pionir srbske medicine in prvi zdravnik, ki je sistematično začel organizirati zdravniško in higiensko službo v srbskih krajih. Jovanović je študiral v Parizu, Londonu, Berlinu in Dunaju pri največjih tedanjih medicinskih avtoritetah Pasteurju, Kochu, Galtou in drugih. Mož je mnogo tudi pisal in je objavil več tisoč medicinskih člankov in deset strokovnih knjig. Pozneje je bil profesor na medicinski fakulteti belgrajskega vseučilišča, po vojni pa so ga klicali tudi na praško univerzo.

Ugrabitev dveh otrok si ne znajo razlagati v vasi Blagaj pri Peči v Južni Srbiji. Tam je živela vdova Hata Rujović z osemletnim sinom in enajstletno hčerko. Ko je nekega dne poslala svoja otroka v mesto po sol, se otroka nista več vrnila. Zaman ju je iskala in povpraševala po njih. Osem mesecev ni bilo o njih ne duha ne sluha. Pred nekaj dnevi pa sta se otroka zdrava prikazala na pragu hiše. Povedala sta, da ju je v mestu neki starejši možki naložil na voz in ju odpeljal. Pripehjal ju je na svoj dom in ju lepo hranil. Nato ju je oddal nekemu drugemu, kjer sta se otroka prav tako dobro imela in ju je neznani dobitnik tudi oblekel. Nikjer niso z njima grdo ravnali. Ker pa se je skrbelnik najbrže zbal, da bi ga prijeli, je otroka naložil na voz in ju odpeljal spet v Peč. Od tam sta prišla domov. Otroka ne vesta povedati, kdo in zakaj ju je odpeljal, prav tako si tudi presrečna vdova ne zna razložiti tega dogodka.

O begu industrije iz Hrvaške v vzhodne kraje države piše tudi »Hrvatski dnevnik« in pravi, da pojav ne sme nikogar presenetiti, posebno pa se ne sme za to dolžiti nova oblast na Hrvaškem ali pa njena politika. Še pred sporazumom je vsa jugoslovanska industrija stremela proti Belgradu, kajti Belgrad je bil oprešen vseh banovinskih bremen in so vsi merodajni činitelji z vsemi silami delali na to, da bi Belgrad postalo središče jugoslovanske industrije in bankarstva. Po drugi strani pa so vsi prejšnji režimi, po pisanju lista, stalno zanemarjali Hrvaško in zato so nastale tudi take razmere, da za industrijo niso bili danj preveč ugodni pogoji. Oblast pa na ljubo industriji danes ne more zapreti oči pred stvarnostjo in mora predvsem voditi zdravo socialno politiko in skrbeti za koristi najširših ljudskih mas.

Zupani vseh mest v donavski banovini so imeli zborovanje v Novem Sadu in se posvetovali o preskrbi prebivalstva s prehrano, največ pa so razpravljali o preskrbi mest s kurivom. Ugotovili so, da nikjer ne morejo dobiti zadosti drv, da bi vsaj urade in šole ter zdravstvene ustanove oskrbeli. Svoje predloge in sklepe so strnili v posebno spomenico, katero bodo odnesli banu Kijurnu in predsedniku vlade Dragiši Cvetkoviću.

Zveza srbskih kmetijskih zadrug, katero vodi bivši minister Voja Gorgijević, je imela svoj občni zbor v Belgradu. Obravnavali niso le poslovnih poročil o delovanju te velike srbske zadrugne organizacije, temveč tudi o vprašanjih notranje organizacije. Pri tem vprašanju sta se pojavili dve struji. Eno je vodil Gorgijević, drugo pa sedanjí kmetijski minister dr. Čubrilo. Zveza kmetijskih zadrug je bila ustanovljena srbska zemljoradniška stranka, iz katere je bil izšel tudi Gorgijević, če pa ne velja danes za oficijelnega zemljoradnika, kakor je to z ministrom dr. Čubrilo. Gorgijević je znal dobro zavarovati svoje postojanje v zadrugniških organizacijah in se mu je tudi na tem občnem zboru navzle močni opoziciji posrečilo dobiti absolutno večino in abdržati torej celotno vodstvo zadrugne zveze.

Za češki film Vražji študentje

vlada še vedno veliko zanimanje, a predvajati ga bomo mogli samo še danes. Zato ne zamudite te prilike

Predstave ob 16., 19. in 21. uri!
Blagajna odprta od 11. do 12. in od 15. ure dalje!

KINO UNION Telef. 22-21

Celje mora priti v 1. draginski razred

Skrbi mestne občine za prehrano prebivalstva in za zvišanje mezd delavstva

Celje, 13. septembra.

Najvažnejša gospodarska socialna problema našega mesta sta, kakor tudi drugod, prehrana prebivalstva in zvišanje plač delavstvu in nameščencem, katere je današnja draginja tako hudo prizadela. Celje je znano kot eno najdražjih mest v državi, kar smo že večkrat dokazali z jasnimi gospodarskimi statistikami, katere so dobili v roke merodajni činitelji, da so jih predložili na najvišjih mestih. Kljub vsemu prizadevanju je Celje še vedno v drugem draginskem razredu, kar vzbuja med državnim uslužbenstvom, ki ve, kakšne dohodke dobi država od industrijskega in zelo prometnega mesta Celja, veliko nevoljo. V takih razmerah državni in privatni nameščenci res ne moreta dostojno živeti, kaj šele delavec. Cene življenjskih potrebščin so poskočile kar za 100 odstotkov. Kam vse to vodi, to je vprašanje, katerega razpravlja danes povsod na cesti, ulici, kavarni in doma.

Narod pozdravlja vladne odredbe, prav bi pa bilo, da bi te odredbe tudi izvajali, ker bodo sicer brez vsakega pomena. Hrvatski časopisi obirno poročajo o drakonih nastopih banske oblasti banovine Hrvatske. Tudi pri nas bo potrebno špekulantom posvetiti več pozornosti. V protidraginjske odbore bo seveda potrebno poklicati več konzumentov iz vrst delavstva in nameščentstva. V mnogih krajih so v teh obdobjih po večini trgovci, dočim so v njih obrtniki in delavstvo slabo zastopani. Takí odbori seveda ne morejo dovolj delati.

V Celju je pred tedni zmanjkalo koruzne moke in koruze, kar je bilo za delavstvo hud udarec, ker je moralo nakupovati belo moko. Konzum bele moka se je povzela tako, da jo dobite sedaj v trgovini le še po 1—3 kg. Celje potrebuje zase in okolico mesečno 35 vagonov moka, na razpolago pa je ima sedaj le 8 vagonov. Ali so različne vesti o skritih zalogah moka v raznih veletrgovinah resnične, to ne vemo, res pa je, da je oblast popisala vse zaloge in da jih je našla prav

malo. Prebivalstvo je pokupilo zadnji mesec precej moka, saj so bile trgovine vedno polne obilnosti. Nič ne pretiravamo, če potrdimo žalostno dejstvo, da so prišli na račun predvsem premožnejši, ki imajo denar, dočim se delavstvo ni moglo založiti niti za nekaj dni.

Od celjskih trgovcev z moko odnosno zastopnikov posameznih banatskih trgovcev smo izvedeli, da so jim njihovi mlinci in trdke v Banatu in Slavoniji moko hoteli poslati oziroma je moka že na potu, le Prizad še ni izdal potrebnega dovoljenja. Ker je pri nas obično pomanjkanje moka, apeliramo na Prizad, da malo hitreje in uspešneje daje naknadna dovoljenja, ker bo sicer pri nas pomanjkanje.

Po sklepu Združenja pekov v Celju so začeli skoro vsi celjski peki peči enoten kruh v obliki štruce in žemlje. Cene žemlje so zvišali od 0,50 na 1 din. Dosedanji hlebčki po 2 din so po 3 din, vse pa pečejo peki šele jutraj ob 4. Zanimivo je, da so peki določili težo žemlje na 6—7 dkg (okroglo!), teže luksuznega peciva, ki se je prav tako porabljalo, pa sploh niso določili. Celjski policijski organi so pregledali pekarnice in ugotovili, da sta samo dva peka v Celju imela žemlje s pravilno težo, ostali pa so ceno samo zvišali za 100 odstotkov. Zanimivo je tudi, da dva peka v Celju prodajata žemlje še po stari ceni. Tako dobite v kavarni »Evropa« žemlje po stari ceni. Sicer so nekoliko manjše, cene pa so stare.

Prehrana prebivalstva daje občini mnogo skrbi. Zato se je odpejal snovi župan dr. Voršič v Belgrad, kjer bo s senatorjem g. A. Miheličem posredoval pri Prizadu za nabavo pšenice. Občina je tudi stopila v stik z Gospodarsko zvezo v Ljubljani. Za rezervno je občina že dobila potrebno skladišče. Zaenkrat gre predvsem za nabavo pšenice, dočim bodo koruzo dobavili pozneje, ko bodo imeli trgovci letošnji pridelek. Vse kaže, da bo letos koruze dovolj in da bo tudi cena padla. To bo vplivalo na pšenični trg, ker se bo konzum pšenične moka zmanjšal. Prav tako bodo storjeni tudi potrebni koraki za preskrbo masti.

Razne zgodbe iz sodne dvorane

V stiski in v priliki je kradla - Obsojena na 10 mesecev - Dva razbojnika pa na 10 in 5 mesecev

Ljubljana, 13. septembra.

Kazenski sodnik-poedinec je včeraj v dvorani št. 79 obravnaval različne zadeve in jih sodil. Preden je prav boječe stopila delavčeva žena Marija, bila je obtožena zaradi velike tatvine bankovcev, ki jih je nedavno zapazila na mizi pisarne nekega gostinskega veleobrata. Voditelja obrata je pustila na mizi kopico jurjev in odšla, ne da bi pisarno zaklenila. Žena Marija je v tem usodnem trenutku stopila v pisarno, da bi gospo prosila za svojo najstarejšo hčerko, ki bi rada stopila v službo v tem velikem in živahnem obratu. V pisarni ni bilo niti žive duše! Na mizi jurji! Ženo je, kakor sama pravi, skušnjavec zmotil, naglo je pobasala več jurjev in odhitela iz pisarne.

Pred sodnikom je Marija tatvino skesano in odkrito priznala. Potožila je v skronnih izrazih vso bedo in stisko družine. Mož kot delavec zasluži tedensko majhno plačo, ki komaj zadostuje za vsakdanji kruh in za stanovanje. Otroci so bolj lačni kot siti in so vsi slabo blečni, skoraj raztrgani hodijo okrog. Z ukradenim denarjem je najprej kupila otrokom razno bleko, deklicam perilo in svilene kombinize. Kupila je tudi nekaj boljših jedstvin in drugih dobrin, da se je družina gostila. To jo je izdalo. Vsem sosedom je bilo sumljivo, kako je mogla, da je Marijina družina tako hitro obogatela in si lahko privoščila razne približke. Policija je pozneje napravila pri Mariji obisk in dobila še prav znaten denarni zaklad. Denar je policija vrnila lastnici, ki pa je nasprotno tudi zahtevala, da morajo detektivji zapleniti otrokom še vso novo obleko in perilo.

Marija je bila zaradi te tatvine obsojena na 10 mesecev strogega zaporja, nepogojno, ker je bila v povratku, kakor to označuje kazenskoprapno izrazoslovje, kadar človek zagreši že v drugo zločin.

Mali kazenski senat je te dni sodil dvema razbojnikoma. Na Reki leta 1907 rojeni v Čakovce pristojni ključavničarski pomočnik Stefan Labezan in na Brinju leta 1910 rojeni samski mlinc Mite Pavlovič sta bila obtožena zločina tatvine in zločina roparskega napada. Jožetu Peternelu na Zirovskem vrhu sta po obtožnici 4. junija ponosila v zločin 1000 din gotovine, nato pa sta še napadla Peternela in mu s silo vzela iz žepa 300 dinarjev. Oba sta se skušala na vse mogoče načine pred sodniki opravičevati in si izmišljevala zgodbe, kakor da bi bil Peternel prevemu dolžan in da mu je prvi dal večjo vsoto v hranitev. Mali kazenski senat je tako razsodil, da sta oba res kriva, toda v drugem primeru nista zakrivila zločina roparskega napada, marveč le tatvino. Bila sta obsojena: Stefan Labezan na 10 mesecev in Mite Pavlovič na 5 mesecev strogega zaporja.

Razkoravanje okolških kmetij

Posredovalci za prodajo in nakup raznih nepremičnin sicer tožijo, da so sedaj posli slabi, da je nastopilo mrtvilo na nepremičninskem trgu, toda zemljiškoknjižni urad na okrajnem sodišču še vedno zaznamuje veliko število najrazličnejših kupnih pogodb, ko gre za kupčije s hišami, vilami, posestvi, stavbinami in zemljiškimi parcelami. Cene zemljiškim parcelam v mestu in neposredni okolici so se v zadnjem času dvignile za 25 in še več odstotkov od zadnjega četrtletja naprej.

Zemljiška knjiga je do 12. t. m. zaznamovala že 47 kupnih pogodb za celotno kupno vrednost 1.714.180 din.

Opaziti je, da skušajo pametni posestniki v okolici in tudi oni na periferiji mesta strniti svoja posestva v trdno enoto, da skušajo zemljišča komasirati in združevati, tako, da je posestvo prikladnejše za obdelovanje.

Po nekaterih krajih v daljni okolici, kjer ta reje kmakar najrazličnejša bremena, ko nima takih ugodnih prilik za vnovčevanje pridelkov, pa nasprotno opazujemo tendenco, da kmetje začenejo razkosavati in razprodajati posamezne dele svoje velikega grunta. To v prvi vrsti zato, da se iznebe dolgov in zadostne svojim obveznostim. Mnogi kmetje na lžanskem, dalje okoli Št. Vida, Medvod,

pod Šmarno goro in v D. M. v Polju so začeli prodajati posamezne parcele. Za obirne njive v okolici Vižmarji je tudi med Ljubljančani precejšnje zanimanje. Gozdne parcele so v splošnem zelo poceni in interesi lahko kupijo obirne gozdne komplekse za malenkostne kupnine. Gozdni svet je splošno cenjen od 1 do 5 din kv. meter.

Divji prašiči pustošijo polja

Vodice pri Dobrem polju, 12. septembra. Severovzhodno od Dobrepolja leže sredi velikega gozda razvaline nekdanjega čušperskega gradu, ki daje tukajšnjemu ljudstvu snov za najrazličnejše bajke in pripovedke in ga spominja na žalostne čase, ko so tičali naši pradedi pod grajskim jarmom, na dobo tlake in suženjstva.

Čušperskega gradu in grofov ni več. Edino stari »marof« Vodice, kjer so imeli grofje nastanjene svoje uslužbence in poljske delavce, še stoji. Tu domujejo sedaj štirje precej trdni kmetje, ki imajo svoja polja sredi velikega gozda, ki se razprostira naokoli. Malokdaj se je zgodilo, da bi se bil v te kraje zaletel v hudi zimi volk, medved ali pa divje svinje. Zgodila sta se prihajajo skoraj vedno pustošiti njihova polja divje svinje. Tudi po škocijanski dolini in okolških vaseh so kmetje močno prizadeti, ker so se divje svinje zelo razmnožile, tako da jih vidijo ljudje pogosto kar skupaj v čredi. V eni sami noči uničijo kar po več njiv. Najrajši se spravijo nad krompir in koruzo. Vodiški kmetje so že popolnoma obupani in pravijo, da se jim ne izplača delati na polju, ker zverine vse uničijo. Tudi stari medvedje so se priklatlili iz kočevskih gozdov. Ljudi pa je obšel pred njimi velik strah. Prav bi bilo, da bi oblasti ukrenile vse potrebno, zlasti bi bili na mestu lovski pogoji od dobropoljske, kočevske in šentjurske strani.

Dežela je preplavljena od ljudi »svobodnih« poklicev

Današnji čas je z vojno in gospodarsko krizo hudo udaril ljudstvo, zlasti nižje sloje. Raznovrstne redukcije po podjetjih, gospodarski polomi, ki jih ljudje iz raznih stanov pogostokrat doživljajo, nesreče in še druga zla so prisilila celo vrsto ljudi, da se bavijo z najrazličnejšimi posli, tako imenovanimi »izrednimi« poklici, samo da preživljajo sebe in družino.

Tako imamo »potujoče trgovince«, t. j. ljudi, ki v kovčeh nosijo različno manufakturno blago: češke in angleške štofe, različno zlatino, barhent, nogavice itd. Zelo so zgovorni, govore nekoliko po slovensko, nekoliko po srbohrvaško in hvallijo dobro blago in zmerne cene. Zadnje čase so ti ljudje pokrajino kar preplavili, tako da ob voglih že skoraj drug ob drugega udarjajo. Njihov zaslužek je slab, le bolj slučajnost, ker ljudje nič preveč radi ne kupujejo na tako »proste« način. Posel je slab, ker nimajo redne hrane in tudi ne prenočišča ter vreme pogosto škoduje njihovu zdravju.

V isti kraj spadajo »rešetarji«, ki prodajajo rešeta in obode, krošnjari, katerih število se je tudi zelo močno pomnožilo. Prodajalci knjig, med katerimi so najgostejši oni z raznimi prerokbami in biblijami, ki bolj vlečejo; nič manj delavni pa niso »prokuristi« raznih ateljev za povečavo slik. Ta krog je pri zaslužku že malo »na boljše«, vendar si uspehe in neuspehe v glavnem deli s »potujočimi trgovinami«.

V tretjo vrsto prištevamo zastopnike raznih poznanih in nepoznanih trdk in zavarovalnih družb, ki upajo na deželi priti do primernega zaslužka. Tako srečamo prodajalce raznih gospodarskih in gospodinskih strojev,

Vremensko poročilo »Slov. doma«

Kraj	Barometer	sko stanje	temperatura v C	na senci	na soncu	relativna vlažnost	oblačnost	Veter (sm., lakost)	Padavine	
									mm	vrsta
Ljubljana	763,5	13,2	6,6	93	10	WSW	7-9	dež	—	—
Maribor	767,5	11,0	4,0	90	5	0	—	—	—	—
Zagreb	762,7	14,0	9,0	90	10	NE	0-5	dež	—	—
Belgrad	763,0	18,0	12,0	90	10	SW	1-0	dež	—	—
Sarajevo	764,5	17,0	8,0	80	10	0	1-0	dež	—	—
Vis	761,2	17,0	14,0	80	0	N	—	—	—	—
Split	761,4	23,0	13,0	70	2	S	—	—	—	—
Kumbar	760,1	22,0	14,0	70	0	N	7-0	dež	—	—
Rab	762,2	18,0	12,0	90	4	0	—	—	—	—
Durdevnik	760,3	22,0	13,0	90	0	N	—	—	—	—

Vremenska napoved: Delno odločno zmerno hladno vreme.

Koledar

Danes, petek, 13. septembra: Franc K. Sobota, 14. septembra: Ciprijan.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: mr. Sušnik, Marjin trg 5; mr. Kuralt, Gosposvetska c. 10; mr. Bohinec ded., Rimska c. 31.

Zelzinski delavci, ki so šli posredovati v Belgrad za povečanje plač, bodo sprejeti od g. ministra za promet danes, v petek, dne 13. t. m.

Pevce in pevke, ki bi bili pripravljeni sodelovati pri nekaterih opernih predstavah v letošnji sezoni kot pomožni zbor, vabimo, da se zglasijo danes, v petek ali jutri v soboto, vselej ob 19. uri v opernem gledališču.

Trgovski učni zavod v Ljubljani, Kongresni trg št. 2 (telefon 28-96). Vpisovanje v Enoletni trgovski tečaj se vrši dnevno. Tečaj si je zavoljo svoje solidnosti in odličnih uspehov pridobil izvrstne sloves. Pravica javnosti. Učnina zmerna, revni dijak prejmejo popust. — Vsa podrobna pojasnila in prospekte daje vodstvo ustno ali pismeno.

K razpisu gledališkega abonmaja. Gledališki abonenti imajo pri obisku predstav različne ugodnosti: 1. Vso sezono stalni sedež. 2. Izgledno se kupovanja vstopnic in navalu pri blagajni pred vsako predstavo. 3. Abonenti uživajo do 40% popust na dnevne cene. 4. Plačujejo abonma v 10 mesečnih obrokih. 5. Vidijo vse dramske, operne in operetne predstave. — Prijave sprejmejo v veži dramskega gledališča od 10. do 12. in od 15. do 17. ure.

Združenje gledaliških igralcev v Ljubljani ima v nedeljo svoj redni občni zbor s običajnim dnevnim redom. Zbor bo v Operi ob 10. uri. dopoldne.

Vrtnarski odsek podružnice Sadjarskega in vrtnarskega društva v Ljubljani ima danes ob 20. uri svoj redni mesečni sestanek v restavraciji »Mrak« na Rimski cesti. Vsi, ki ete se interesirali na velesejmu za razstavljeno cvetje in povratno, pridite, da se seznanite z delom odseka.

Pregled motornih vozil. Izjemoma bo naknadni tehnični pregled motornih vozil, ki služijo javnemu prometu (avtobusi, avtotakšiji) za drugo polletje v Ljubljani na Bregu 20 — dohod z 8-vega trga — v petek 13. septembra 1940 od No- do 10. Pri tej priliki bodo pregledana tudi druga motorna vozila, ki letos iz kakršnega koli vzroka še niso bila pregledana, odnosno odobrena za promet v letu 1940.

Mariborski drobiž

V mestnem vojaškem uradu v Mariboru, Slomskov trg 11, naj se javijo vsi rezervni podnaredniki, ki so napredovali v ta čin v teku vojne za osvoboditev in zedinjenje od leta 1914 do 1918, ker bodo predloženi za napredovanje v čin narednika. Rok nepreklicno do 30. septembra 1940.

Evidenca vozil in vprežne živine. Vojaški urad mestnega poglavarstva v Mariboru je pri primerjanju evidence lastnikov konj, vprežnih vozil, avtomobilov in motornih koles ugotovilo, da posestniki konj, vozil, avtomobilov in motornih koles ne predajajo, zamenjajo ali nakupujejo teh izprememb ne pravilno vojaškemu uradu, kakor to določajo obstoječi predpisi. Vsi lastniki konj, vprežnih vozil, avtomobilov in motornih koles se zaradi tega pozivajo, da se v svrhu ponovnega popisa javijo med uradnimi urami v pisarni mestnega vojaškega urada v Mariboru, Slomskov trg 11. Ako bi se kateri lastnik temu pozivu ne odzval, se bo proti njemu uvedel postopek po predpisih čl. 2. točke 14 Pravil popolnitve vojske z živino in vozili, ki predpisuje za opustitev pajave zaporno kazen od 1 do 30 dni oziroma odgovarjajočo denarno globo v korist rementno komorskega fonda.

Fantovski odsek za Pobrežje ima danes zvečer ob 8. uri svoj redni občni zbor. Za redne člane udeležba obvezna, podporne člane in starešine pa vabimo, da se ga udeležijo, da slišijo o delu, ki je bilo posebno letos živahno.

razne stanovanjske opreme, kuhinjskih naprav in vsega mogočega materiala ter sredstev v zdravstvene in druge namene. Zavarovalni agenti silijo ljudi na sklepanje »najboljših« pogodb, na sigurnost izplačil in slično. Prvim zaradi pomanjkanja denarja ljudstvo ni naklonjeno, drugi pa gredo večinoma praznih rok naprej zaradi tega, ker ne verjamejo več slehernemu agentu in ker imajo svoja imetja zavarovana že pri domačih zavarovalnicah.

Nato pridejo »mojstri iz mehanike in sličnih strokov«: urarji, ki popravljajo po domovih ure, lončevci, katere pa je redko vidimo, žagopilci z večletno prakso, brusarji škarij, nožev, igel in sličnih reči, okraševalci slik, podob in podobice, križev, popravilci raznega orodja in drugi. Od prej navedenih se ta »razred prostih poklicev« razločuje v neizbirčnosti. Zadovoljen je z vsem, kar jim kdo da, seveda pa najrajši vzamejo denar.

Brezposelni še sedaj pohajajo po cestah ter se bo njihovo število gotovo še pomnožilo, ako ne bo naša industrija v doglednem času založena s potrebnimi surovinami. Ti ljudje so veliki reveži, vendar bi mnogi dobili delo na kmetih, pa jim ni za delo. Nekateri izmed njih, kakor tudi mnogi iz zgornjih »strokov«, so zelo vsiljivi, včasih nasilni in tudi nepošteni.

Obiraleci hmelja, gobarji in malinarji pa so »sezonski« in se rekrutirajo vsako leto iz kmečkega in delavskega stanu. Njihov posel je vsako leto donosen le nekaj tednov, pa zato z mirnim delom zaslužijo toliko, da se za najtežje dni v letu založijo z najpotrebnejšim. Upamo, da bo vsem tem »svobodnim« in »sezonskim« ljudem v bodočnosti nastopil čas, ko bo njihov zaslužek trdnjši in njihov kruh — lepši.

Vsakdanje življenje med razvalinami v Londonu ...

kakor ga popisuje ameriški častnik - očividec

Londonški dopisnik agencije United Press Beatti poroča, kaj je videl v bombardiranem Londonu 10. septembra, in sicer takole:

»Če bi tuji častnik v Londonu zaželi, da bi obiskal kraje, poškodovane po bombardiranju iz zraka, se mu ni treba poprej obračati na angleške oblasti za dovoljenje. Seveda ga pa tudi angleške oblasti ne vabijo, naj take kraje obiškuje. Zaradi te okoliščine ima tuji dopisnik v Londonu vedno svobodo za svoje delo.

Tako se je tudi meni nudila prilika, da sem z gasilci, s člani pomožne službe in z delavci odšel na kraje, ki so pretrpeli bombardiranje in da se neposredno prepričam, kako je. Hkratu se človeku nudi tudi prilika, da spozna duševno razpoloženje civilnega prebivalstva, ki neposredno trpi od bombardiranja.

Med šesturnim pohajanjem po Londonu nisem imel prilike, da bi videl tudi eno samo znamenje o demoralizaciji, nevolji ali slabosti. Ta trditve je bila izrečena že pred dvema dnevi. Ponavlja se po bombardiranju, ki je bilo po številu žrtev najstrašnejše od začetka vojne. Ti dve bombardiranja predstavljata hkratu najstrašnejše bombardiranje v zgodovini eploh.

Razumljivo je, da prebivalci Londona ne marajo za bombardiranje, a se jim nič posebno ne mudi, kadar iščejo varstvo v zavetiščih. Samo nekateri kažejo nekaj nemira. Nobena oseba, kar sem jih srečal, ni kazala niti najmanjšega znamenja o malodušju.

Moj pohod po Londonu se je začel nekaj po sedmih zjutraj. Delavci so hiteli na posel. Po ulicah

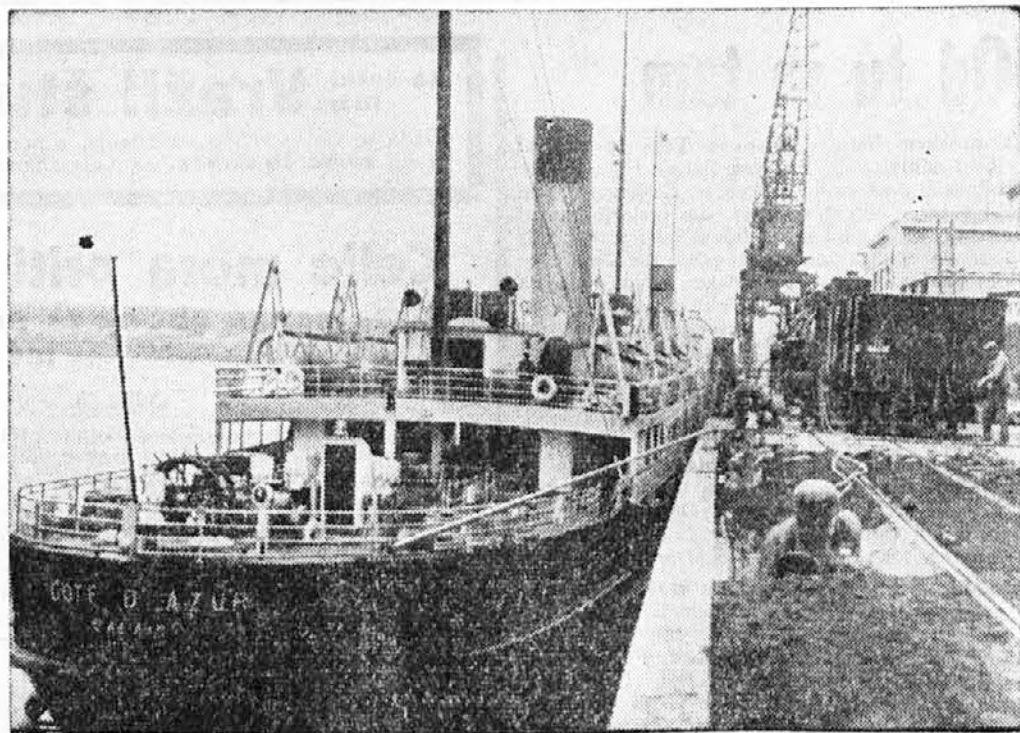
Londona vidiš več kolesarjev, kakor sem jih kdaj videl v Holandiji ali na Danskem, kjer je kolesarstvo nenavadno močno razvito. Zaradi delne ustavitve prometa po železnici so se številni zakasnil, toda z uvedbo novih avtobusnih prog so vendar zmanjšali na najneznatnejšo mero zamude za milijone potnikov s podzemne železnice, ki zjutraj prihajajo v mesto, zvečer pa se razidejo po stotinah naselij in mest izven Londona.

Zajtrkoval sem v restavraciji, katere lastnik se ni bil prišel. Dve natakarici opravljata posel svojih mobiliziranih tovarišev z vso umetnostjo. Nedaleč od tod je nekaj trgovin, katerih prednji deli so uničeni po eksplozijah.

Doli, v področju ladjedelnic je zaposlenih veliko število delavcev. Blizu ladjedelnic stoji skupina trgovcev, trgovskih pomočnikov in uradnikov, ki čakajo, da bodo ladjedelnice popravljene, da bi prišli do svojih podjetij. Morda kateri od teh trgovcev ne bo našel več sledu od svojega podjetja, morda pa tudi od svoje hiše ne. Teh seveda ni mnogo, ker se je večina Londončanov že navadila zavovarati izločbe svojih trgovin z vrečami peska in drugimi predmeti. Ob uničenem krilu neke bolnišnice se nadaljuje redno delo v krojašnici, prodajalni tobaka in delavnici za čiščenje obleke. Člani pomožne službe in gasilci pa čistijo često od razbitega stekla iz oken.

V drugi ulici spremlja delo članov pomožne službe stara ženska, ki ima prodajalno bonbonov in pravi:

»To ni nič. Zeppelin je v pretekli vojni tudi vržal nekaj bonib tu, pa ni bilo nič za to...«

Ladje v pristanišču Calais na francoski obali. Tu je po vsej verjetnosti sedaj veliko zbirališče nemških sil za splošni napad na Anglijo

Kako cenzurni strokovnjaki odpirajo pisma

Pregledovalci zasebnih pism imajo največ dela med vojno. Ti drago plačani in zaupni specialisti so v svojem poslu nenavadno izurjeni in so ga temeljito izpopolnili.

Oddelek obveščevalne službe, ki se bavi z odpiranjem pism, je v zadnjih stotih letih tehniko v odpiranju pism izpopolnil. Obveščevalna služba na znanstveni podlagi je organiziral avstro-ogriški samodržec Metternich. Če bi danes omenil uradnemu cenzorju odpiranje pism s pomočjo pare, bi se usmiljeno nasmehal. Včasih že pride prav tudi para, toda današnja znanost pozna boljše sredstva, ki so dvakrat boljše od pare. Pri odpiranju se največ uporablja dve metodi in sicer, da se pismo »razreže« ali pa »preluknja«.

V prvem primeru se kuverta na dnu pazljivo in fino prereže. Tako se pismo lahko vzame ven in fotografira s posebnim fotografskim aparatom, ki ujame vsako najmanjšo reč. Pismo se potem dene nazaj, kakor je bilo poprej. Toda ni lahko napraviti tako, da potem kuverta izgleda kakor poprej. Za to uporabljajo posebno zmes, ki popolnoma odgovarja barvi papirja, iz katere je napravljena kuverta. S te zmesjo se namaže prerezani del. Zmes se hitro strdi in samo s pomočjo mikroskopa se more ugotoviti, da je bila kuverta prerezana.

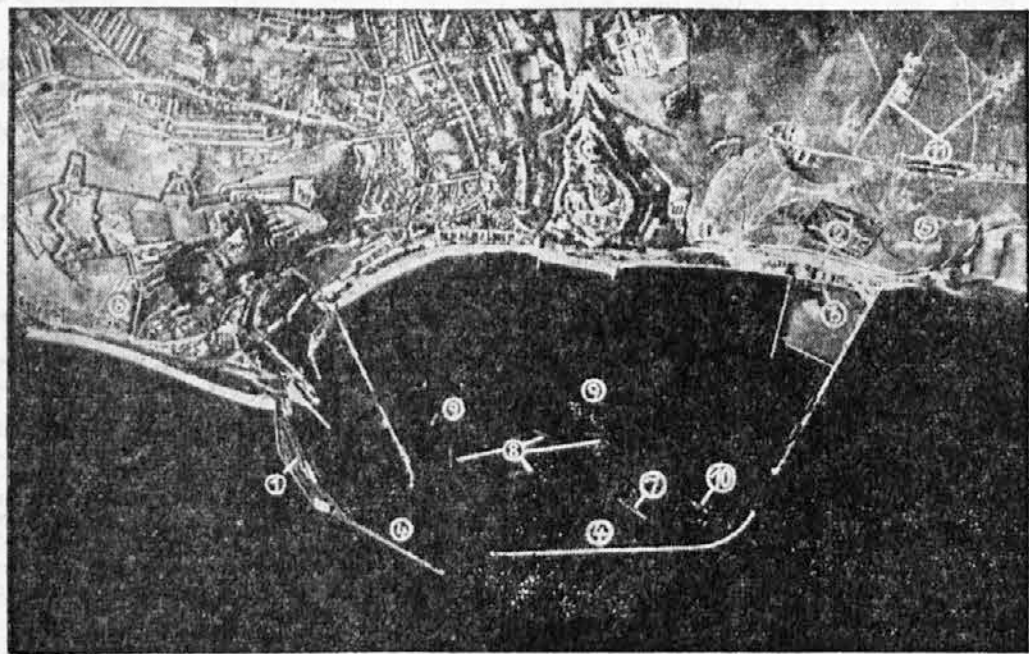
»Preluknja« se naredi tako, da se odlepi znamka in se pod njo naredi majhna luknjica. Skozi to luknjico se vtakne majhen instrument, čeprav se to sliši neverjetno, okoli katerega se navije pismo in potegne ven. Ko je pismo fotografirano, se ga da nazaj, luknjico se zamaže z zmesjo in znančito prilipi nazaj. Vse je v najlepšem redu. Pismo izgleda, kakor da bi se ga nihče ne dotaknil.

Kako so odpirali včasih

Tisti, ki so preje imeli opravka z odpiranjem pism, niso imeli pri rokah teh sredstev. Zanašati so se morali samo na spretnost svojih prstov in na svojo domiselnost. Ko je bilo pismo enkrat zapečatenost, so najprej vzeli odtisek pečata, na to pa so vosek topili s svečo in odprli pismo. Posebnih aparatov za fotografiranje tedaj še ni bilo. Če so potrebovali kopijo pisma, so ga morali narekovati celemu štabu uradnikov. Cenzor je hitro bral nekaj odstavkov enega za drugim, in vsak uradnik je moral napisati odlomke, ki je bil njemu namenjen. Za vsak jezik so bili posebni strokovnjaki, ki so delali noč in dan. Ko so pismo prebrali in prepisali, so ga zopet dali v kuvertu in zapečatili s pomočjo pečata, katerega odtis so prej vzeli. Razni oddelki obveščevalne službe so imeli pečate iz kovine, ki so jih imeli vedno pripravljene, če jih je bilo treba rabiti.

Včasih so odpirali bili poseben sloj, ki so bili dobro plačani in so morali vse skrivnosti, ki so jih izvedeli iz pism, ohraniti samo zase. Najboljše so bili plačani tisti, ki so imeli kako posebno nalogo, na primer določevati rokopise. Tem je bilo dovolj,

sili časa svojo državo in da se boš znala za njo tudi žrtvovati. Brez dvoma ima Maniu v Rumuniji velik vpliv in njegove besede nič manjši odjek. Kot borec bo stal še vedno v prvih vrstah na braniku dobrobiti rumunske države.

Angleško pristanišče Dover iz zraka. Nemci so ga obstreljevali s francoske obale

Dr. Julius Maniu - borec za pravice transilvanskih kmetov

Ko je Francija leta 1871 izgubila Alzacijo in Lotaringijo, je francoska narodna skupščina sklenila z izjemnim zakonom, da smejo ostati njene zastopniki do smrti v senatu in zbornici v Parizu, z vsemi pravicami ko do tedaj. Eden od teh, Scheurer-Kestner, je imel še kot zastopnik odvezkih pokrajin v francoskih vodilnih krogih zelo velik vpliv, pa tudi pri vladnih odločitvah ne majhno besedo.

Pri zgledu Scheurer-Kestnerja, nam nehoteto-pi pred očmi tudi sodoben primer, ko sta velesile osi z dunjasko odločitvijo prisodili večji del rumunske Transilvanije Madžarski. Gre namreč za velikega politika dr. Juliusa Maniuja, ki je v rumunskem parlamentu zastopal koristi Transilvanije.

Odkar je kralj Karol v Rumuniji parlamentarni režim nadomestil s samodrsko vlado, ni bilo v Bukarešti moza, razen pred kratkim umorjenega ministra Calinescu, ki bi bil bolj delaven, od kralja samega. Res je, da je imela Rumunija v različnih dobah svojega obstoja tudi moze, ki so znali uspešno zastopati rumunske koristi in bili znani daleč po svetu. Saj so znani Bratianu, Titulescu, Tatarescu, Vajda Vojevod. K tem možem nedvomno spada tudi Maniu, voditelj močnega narodne transilvanske kmečke stranke.

Ta tršati in plečati mož, s trdim kmečkim obrazom, ki ga blaže nekateri umerjene poteze, je sin iz ubožne kmečke hiše v Karpatih. V življenju je stal vedno v boju in trpel. Ko je bil še doma, in ko je obiskoval bucareštansko univerzo, je bil vedno med najhujšimi nasprotniki Habsburgovcev.

Rojstvo Velike Rumunije leta 1919 je pozdravil kot navdušen domoljub. Vse svoje delo je odtodaj posvetil agrarnemu vprašanju, zemljiškim prenosom, modernizaciji kmečkega gospodarstva in obdelovanju slabih ozemeljskih predelov Karpatov. To je njegovo delo. Zmali transilvanski kmetje in zakupniki so ga izvolili za svojega zastopnika in ga poslali v parlament, kjer je imel odlej veliko besedo. In ker se je boril za malega človeka, da bi mu olajšal življenje, je veljal Maniu, za »moža levice«.

Boril se je za uboge kmetiče, priporočal vladi, naj razlasti madžarske velebogataše in vodi pametno politiko s Sovjetsko Rusijo. S povrnitvijo Transilvanije pa je Maniujevo delo izgubilo emolter. Osmajlen je in oropan svoje dražje ožje domovine in zvestih sodelavcev. Vsakdo, kdor mu pride nasproti, more razbrati iz njegovega odločnega obraza le eno, kar se more povedati takole: Dovolj časa še imam, da se bom boril za Rumunijo. Ti, mladina, pa skrbi, da boš ohranila, kljub

Francis Jammes:

Roman o zajcu

Nihče jim ni mogel škodovati, ker jih je varovala vera. Varovala tako, da so se tedaj, ko so se Francišek in njegovi tovariši ustavili sredi vasi, kjer so kmetje plesali ob godbi piščalk na meho, ob času, ko se razpokajo bresti in so pri črnih krčmarskih mizah ob večerni sapici deklacije dvigale v smehu kozarke, vsi zbrali okrog njih. In mladi ljudje, ki so streljali z lokom in arkebuzom, niso niti pomislili na to, da bi ubili zajca, tako jih je začudilo njihovo mirno šetanje, tako se jim je zazdelo kruto, da bi razočarali ubogo žival, ki je postavila svoje zaupanje k njihovim nogam. In mislili so, da je Francišek človek, ki iz poklica kroti živali; in včasih so mu za čez noč odpirali svoje skednje in mu dajali miloščino, s katero je kupoval za svoje živali to, kar so najrajši jedle.

Pa tudi sicer so se lahko prehranjevali, zakaj jesen, skozi katero so šli, je bila darežljiva in shrambe so se šibile od preobilja. Pustili so jim, da so paberkovali po koruznih strniščih in se udeleževali žrtve, ki je pela ob sončnem zahodu. Plavalosa dekleta so pritiskala grozde na svoje svetle prsi. Njihovi lakti so se belili. Nad modrimi sencami kostanjev so se počasi utrinjale zvezde. Črni baržun vresja je postajal vse temnejši. Iz globine alej se je čulo sešestenje ženskih kralj.

Gledali so morje, ki se je razprostiralo pred njimi, spuščena jadra in bele peščine v senci tamarisk, maginj in pinij. Šli so prek svetlih gorskih zelenic, kjer se hudourniki, prihajajoči s čistih snežnih višin, spreminjajo v potoke, a vendar še hranijo spomin na raztoke in ledenike.

Pa tudi tedaj, ko je zatrobil lovski rog, se zajec ni strašil sredi svojih tovarišev; varovali so oni njega, on pa nje. Nekega dne se mu je približala tropa psov, pa je pobegnila, čim je ušla volka; prav tako je pobegnila tudi mačka, ki je pregnala golobici, brž, ko je zagledala tri pse s trnovimi ogrlicami; neka lisica, ki je prežala na jagnja, pa se je skрила iz strahu

pred skobci. Zajca pa so se spet zbale lastavice, ki so se srdele na sovo.

Zajec se je krepko spoprijateljil z enim izmed teh psov s trnovo ogrlico. To je bila blaga, majhna in čokata prepelička, s kratkim repom, z dolgimi, povešenimi ušesi in s krivimi nogami. Bila je prijetna in vpludna. Rodila se je v svinjaku pri nekem krpaču, ki je hodil ob nedeljah na lov. Ko ji je bil gospodar umrl in je ni hotel nihče drugi vzeti, je pobegnula na polje, kjer jo je našel Francišek.

Zajec je stopal poleg nje in kadar je zaspala, je položil svoj gobček nanjo, nakar je zadrmlal še sam. Opoldne so namreč vsi počivali in njihovo spanje je bilo v bledi poldanski pripeki polno sanj.

Francišek je tedaj ponovno gledal raj, odkoder je bil prišel. Bilo mu je, kakor da prihaja skozi velika odprta vrata v glavno ulico, kjer so stale hiše izbranih. To so bile nizke kočice, druga slična drugi, zasenčene z neko svetlobo, ki je silila k jok iz radosti. Na dnu teh kočic se je kazal blesk obličja, klavira ali pile. Tu se je nadaljevalo divno delo, zakaj ko je Bog vprašal ljudi, ki so prišli k njemu, s čim žele, da jih nagradi za njihovo dobra dela na zemlji, so vsi zaprosili, da jim bilo dano spet ono, kar jim je pomagalo, da so prišli v nebo. In tako so se njihova dela odela v neko nenavadno tajnost. Obrtniki so se pojavljali na pragih, pred katerimi so bile pripravljene mize za večerjo. Čulo se je žuborenje nebeških studenčkov. Na trgih pa so se angeli, podobni jadrom ribiških ladij, zavijali v blaženost tonečega večera.

Živali pa niso v sanjah videle niti take zemlje ne takega raja, kakor ju vidimo in slutimo mi. Sanjale so o prostranih livadah, kjer so se medli njihovi čuti. Zagrinjala jih je megla. Zajcu je bil pasji lajež pomešan s sončno pripeko, z nenadnimi streli, z oznojnimi sapami, z vrtoglavih begom, s strahom, z vonjem gline, z bistro vodo potoka, z divjim korenjem, ki se je premikalo, s pokanjem koruze, z mesečino, z radostnim prebujenjem v času, ko zagleda svojo ženko, ki vstaja iz vonja dišeče perle.

Vse pa so za zaprtimi očesnimi zaklopkami gledale, kako se gibljejo odrazi njihovih življenj. Samo golobice so zastirale pred soncem svoje nemirne glavice: te so v senci svojih kril iskale svoj raj.

II.

Ko je pritisnila zima, je dejal Francišek svojim prijateljem. »Bodite blagoslovljeni, zakaj božje stvari ste. Mene pa obličta nemir, kajti krih gosi, ki lete čez nebo, naznanjajo, da se bliža glad in da ni božja volja, da bi vam bila zemlja naklonjena. Naj bodo hvaljene tajne namere Gospodove!«

Okrog njih so bila polja zares prazna. Nebo je pustilo, da je iz njegovih s svetom nadetih mehov pronicala nekakšna bleda in rumena svetloba. Vsi plodi na plotu so bili mrtvi in prav tako oni po vrtovih. Zrna so se izmotala iz svojih luščin, da bi se spustila v okrilje zemlje.

»Naj bodo hvaljene tajne namere Gospodove!« je dejal Francišek. »Morda želi, da me zapustite in da gre vsak izmed vas na svojo stran iskat hrane. Pojdite torej od mene, kateri ne morete, da bi šel skupaj z vami, ker vas notranji klic vabi vsakega na svojo stran! Vi ste namreč živi in potrebujete hrane, jaz pa sem vstal od mrtvih in živim le-tu od milosti božje, rešen telesnih potreb. Bilo mi je dano, da pridem in da vas vodim do današnjega dne. Toda čutim, da mi zmanjkuje znanja in da ne znam več skrbeti za vas. Če me torej želite zapustiti, naj se vsakemu izmed vas razveže jezik, da lahko to pove!«

Prvi, ki je spregovoril, je bil volk. Dvignil je svoj gobec proti Francišku. Njegov oguljeni rep se je v vetru majal. Kasljal je. Dolgotrajna beda ga je obdajala. Njegov klavni kožuh je vzbujal videz strmoglavljene kralja. Okleval je in gledal po vrsti vsakega svojega tovariša. Nazadnje mu je prišel glas iz grla, hripavi glas njegovega rodne snega. In ko je razkrešil svoje čeljusti, se je pokazalo dolžini njegovih zob vse njegovo nekdanje trpljenje. Njegov izraz je bil tako divji, da nisi vedel, ali bo svojega gospodarja razparal ali lizal.

Dejal je:

Za jugoslovansko tiskarno v Ljubljani: Jože Kramarič — Izdajatelj: inž. Jože Sodja. — Uredniki: Mirko Javornik. — Rokopisov ne vračamo.

»Slovenski dom« izhaja vsak delavnik ob 12. Mesečna naročnina 12 din, za inozemstvo 25 din. Uredništvo: Kopitarjeva ulica 6-III. Telefon 61. 4001 do 4005, Uprava: Kopitarjeva ulica 6.